

► 9 – 6/2021

ალიარებითი სარჩელის აღძვრის ინტერესი

ალიარებითი სარჩელის აღძვრა დაუშვებელია, თუკი მოსარჩელეს აქვს მიკუთვნებითი სარჩელის აღძვრის შესაძლებლობა.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

სსკ-ის 180-ე მუხლი.

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 18 სექტემბრის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-908-2019

I. ფაქტობრივი გარემოებები

კასპის რაიონის ერთ-ერთ სოფელში მდებარე 1,734 კვ.მ. მიწის ნაკვეთი საჯარო რეესტრის 29/11/2010 წლის გადაწყვეტილებით აღირიცხა სამი პირის თანასაკუთრებად. 06/12/2010 წელს მიწის ნაკვეთი დაიყო ორ დამოუკიდებელ ნაკვეთად - 1,433 კვ.მ. და 301 კვ.მ. მიწის ნაკვეთები და დარეგისტრირდა ამავე პირების თანასაკუთრებად. 08/12/2010 წელს მესაკუთრეებმა 1,433 კვ.მ. მიწის ნაკვეთი ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე მიყიდეს ერთ-ერთ მოპასუხეს, რომლის საკუთრების უფლებაც დარეგისტრირდა საჯარო რეესტრში. გარიგების დადებისას მყიდველს წარმოადგენდა მინდობილი პირი. ხოლო 14/12/2011 წლის ჩუქების ხელშეკრულების საფუძველზე მესაკუთრეებმა 301 კვ.მ. მიწის ნაკვეთი საკუთრებაში გადასცეს მესამე თანამოპასუხეს, რომლის საკუთრების უფლებაც აღირიცხა საჯარო რეესტრში.

24/01/2014 წელს მოსარჩელემ განცხადებით მიმართა საჯარო რეესტრს და მოითხოვა კასპის რაიონში მდებარე ერთ-ერთ მიწის ნაკვეთზე საკუთრების უფლების რეგისტრაცია. საჯარო რეესტრის გადაწყვეტილებით მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდა, ვინაიდან მოთხოვნილ მიწის ნაკვეთსა და ზემოთ ხსენებულ მიწის ნაკვეთებს შორის დაფიქსირდა ზედდება, გადაფარვა, რის გამოც მოსარჩელის განცხადებაზე

შეწყდა ადმინისტრაციული წარმოება. მოსარჩელემ საჯარო რეესტრის მიერ 1,734 კვ.მ. მიწის ნაკვეთის და, შემდგომში, მისი დაყოფის შედეგად მიღებული ნაკვეთების რეგისტრაციის გადაწყვეტილებები გაასაჩივრა ადმინისტრაციული წესით. გორის რაიონული სასამართლოს 16/12/2014 წლის გადაწყვეტილებით მოსარჩელის მოთხოვნა დაკმაყოფილდა და სადავო საკითხის გადაუწყვეტლად ბათილად იქნა ცნობილი საჯარო რეესტრის სადავო გადაწყვეტილებები. აღნიშნული გადაწყვეტილების შესაბამისად საკითხზე თავიდან იმსჯელა საჯარო რეესტრმა და გააბათილა საჯარო რეესტრის 29/11/2010 წლის გადაწყვეტილება, სხვა ნაწილში კი რეგისტრაციები უცვლელად დატოვა.

31/01/2017 წელს მოსარჩელემ სარჩელით მიმართა გორის რაიონულ სასამართლოს და მოითხოვა დადებული ნასყიდობისა და ჩუქების ხელშეკრულებების ბათილად ცნობა იმ საფუძველით, რომ სადავო ტრანზაქციებით მოხდა მის საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთის ნაწილის გასხვისება.

გორის რაიონული სასამართლოს 31/01/2018 წლის გადაწყვეტილებით მოთხოვნა დაკმაყოფილდა და ბათილად იქნა ცნობილი დადებული ნასყიდობისა და ჩუქების ხელშეკრულებები იმ ნაწილში, რომლითაც იჭრებოდნენ მოსარჩელის კუთვნილ მიწის ნაკვეთში. სასამართლომ მიიჩნია, რომ ადგილი ჰქონდა ქონების არაუფლებამოსილი პირის მიერ გასხვისებას, ასევე შემძენთა მხრიდან არაკეთილსინდისიერ მოქმედებას, რაც გარიგებების ბათილად ცნობის საფუძველია.

პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება გაასაჩივრა ერთ-ერთმა მოპასუხემ (რომელსაც ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველზე გადაეცა 1,433 კვ.მ. მიწის ნაკვეთი). მოპასუხემ მიუთითა, რომ იგი არის კეთილსინდისიერი შემძენი, ენდო საჯარო რეესტრის ჩანაწერის სისწორეს და ამის საფუძველზე მოიპოვა სადავო ქონებაზე საკუთრების უფლება. ამასთან, აპელანტმა მიუთითა მოთხოვნის ხანდაზმულობაზეც, რამდენადაც სადავო ნასყიდობის ხელშეკრულება დაიდო 2010 წელს, ხოლო სარჩელი სასამართლოს წარედგინა 2017

ნელს - ხანდაზმულობის 6 წლიანი ვადის გასვლის შემდგომ. სააპელაციო სასამართლომ არ დააკმაყოფილა საჩივარი და ძალაში დატოვა პირველი ინსტანციის მიერ მიღებული გადაწყვეტილება. სააპელაციო სასამართლოს განმარტებით მიწის ნაკვეთის საკადასტრო მონაცემები არ იყო თანხვედრაში ფაქტობრივ მონაცემებთან, რის შედეგადაც ნასყიდობის ხელშეკრულებით განიკარგა მოსარჩელის კუთვნილი 300 კვ.მ. მიწის ნაკვეთი. პალატამ პირველ მოპასუხეთა ახსნა განმარტების, მოწმეთა ჩვენებისა და გორის რაიონული სასამართლოს 16/12/2014 წლის გადაწყვეტილებაზე დაყრდნობით გამოარკვია, რომ მეორე მოპასუხისათვის ცნობილი იყო საჯარო რეესტრის ჩანაწერის უზუსტობის თაობაზე. კერძოდ, მან ქონების გამსხვისებლებისგან იცოდა, რომ შესასყიდი ნაკვეთი მოსარჩელის ნაკვეთისგან გამოყოფილი იყო ქვის ყორით, შესაბამისად, პალატამ არ გაიზიარა აპელანტის მტკიცება მისი კეთილსინდისიერების თაობაზე და საფუძვლიანად მიიჩნია სადავო ნასყიდობის ხელშეკრულების გაბათილება.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

სააპელაციო სასამართლოს განჩინება საკასაციო წესით გაასაჩივრა მოპასუხემ. საკასაციო სასამართლომ ნაწილობრივ დააკმაყოფილა საჩივარი და სარჩელი დატოვა განუხილველი იურიდიული ინტერესის არარსებობის გამო. კერძოდ, საკასაციო სასამართლომ განმარტა, რომ მოსარჩელის სარჩელი წარმოადგენს ალიარებით სარჩელს, რამდენადაც იგი ითხოვს დადებული ნასყიდობისა და ჩუქების ხელშეკრულებების ბათილად ცნობას. ალიარებითი სარჩელის დასაშვებობის წინაპირობები კი განსაზღვრულია სსკ-ის 180-ე მუხლით, რომლის თანახმადაც „სარჩელი შეიძლება აღიძრას უფლებისა თუ სამართლებრივი ურთიერთობების არსებობა-არარსებობის დადგენის, დოკუმენტების ნამდვილობის ალიარების ან დოკუმენტების სიყალბის დადგენის შესახებ, თუ მოსარჩელეს აქვს იმის იურიდიული ინტერესი, რომ ასეთი ალიარება სასამართლოს გადაწყვეტილებით მოხდეს.“ უზენაესი სასამართლოს განმარტე-

ბით ალიარებითი სარჩელის დასაშვებობის, ისევე, როგორც მისი დასაბუთებულობის საკითხის შემოწმება, სამართლის საკითხია და, აქედან გამომდინარე, სასამართლომ პროცესის მონაწილე მხარის პრეტენზიის არარსებობის პირობებშიც, საკუთარი ინიციატივით უნდა შეამოწმოს სარჩელის დასაშვებობა საქმის წარმოების ნებისმიერ ეტაპზე. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ხსენებული დანაწესიდან გამომდინარე, ალიარებითი მოთხოვნა დასაშვებია, თუ იკვეთება მოსარჩელის იურიდიული ინტერესი, რომ ასეთი ალიარება სასამართლოს გადაწყვეტილებით მოხდეს, მაგალითად, მამად ცნობა, მამობის დადგენა, ქორწინების ბათილად ცნობა, ლიტერატურული ნაწარმოების ავტორად ალიარება და ა.შ. ამ სახის სარჩელების მიზანია არა სუბიექტური უფლების მიკუთვნება, არამედ უფლების სადავოობის აღმოფხვრა. ამ დროს სულაც არ არის აუცილებელი, რომ პირის უფლება დარღვეული იყოს, მაგრამ ვარაუდი იმისა, რომ მომავალში შეიძლება დაირღვეს, წარმოადგენს პირის იურიდიულ ინტერესს. ამიტომაც, ამ ტიპის სარჩელებს „უფლების დამდგენ“ სარჩელებსაც უწოდებენ. მიკუთვნებითი სარჩელებისგან განსხვავებით, ალიარებითი სარჩელის დავის საგანია თვით მატერიალურსამართლებრივი ურთიერთობა, რომელიც სუბსიდიური ხასიათის მატარებელია და იურიდიული ინტერესის არსებობა გამორიცხულია, თუ შესაძლებელია მოპასუხის მიმართ მიკუთვნებითი მოთხოვნის წარდგენა [საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დიდი პალატის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-664- 635-2016, 02/03/2017, სუსგ № ას-437-409-17, 29/09/17, სუსგ № ას 916-857-17, 12/09/17, სუსგ № ას-302-285-17, 16/06/17, სუსგ № ას-244-232-17, 19/05/17, სუსგ № ას-937-887-2015, 10/11/2015, სუსგ № ას-17-14-2015, 01/07/2015, სუსგ № ას-1069-1008-2015, 16/12/2015, სუსგ № ას-869-819-2015, 11/12/2015, სუსგ № ას-773-730-2015, 08/09/2015, სუსგ № ას-181-174-2016, 06/05/2016, სუსგ № ას-1025-967-2015, 23/12/2015, სუსგ № ას-323-308-2016, 03/06/2016, სუსგ № ას-407-390-2016, 10/06/2016, სუსგ № ას-375-359-2016, 17/06/2016]. ამდენად, თუ ალიარებითი სარჩელის წარმოებაში მიღების

ეტაპზე სასამართლო გამოარკვევს, რომ მიკუთვნებითი სარჩელის აღძვრა შესაძლებელია, სასამართლომ აღიარებითი სარჩელი წარმოებაში არ უნდა მიიღოს და არ უნდა განიხილოს.

საკასაციო სასამართლო განმარტებით სარჩელის სახეობად დაყოფას (მიკუთვნებითი, გარდაქმნითი და აღიარებითი) პრაქტიკული მნიშვნელობა გააჩნია და უზრუნველყოფს პირის კანონით დაცული უფლებისა და ინტერესების სასამართლო წესით დაცვას. როგორც წესი, მოსარჩელის ინტერესი განსაზღვრული სამართლებრივი შედეგის მიღწევას უკავშირდება (მაგ. ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულების შესრულება, ქონების დაბრუნება, პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენა, ზიანის ანაზღაურება და ა.შ.), რომელიც მხოლოდ მიკუთვნებითი სარჩელით მიიღწევა და ასეთ შემთხვევაში, აღიარებითი სარჩელის აღძვრა დაუშვებელია, რადგანაც, პროცესის ეკონომიის პრინციპიდან გამომდინარე, დარღვეული უფლების აღდგენასა და სამართლებრივი მდგომარეობის გაუმჯობესებას პირმა ერთი და არა რამდენიმე სარჩელის აღძვრის გზით უნდა მიაღწიოს. სასამართლოს განმარტებით, განსახილველ შემთხვევაში, სარჩელის შინაარსიდან ირკვევა, რომ მოსარჩელის იურიდიული ინტერესი სადავო გარიგებით განკარგული ქონების დაბრუნებაა. მხოლოდ გარიგების ბათილად ცნობით კი მოსარჩელე ვერ მიაღწევს დასახულ მიზანს, ვინაიდან ასეთი გადაწყვეტილებით სადავო ქონება მოსარჩელეს საკუთრებაში არ დაუბრუნდება და, შესაბამისად, ვერც აღსრულება ვერ მიექცევა მასზე. სარჩელის დაკმაყოფილების შემთხვევაში, გადაწყვეტილება რომ აღსრულებადი იყოს, აუცილებელია მიკუთვნებითი სარჩელის აღძვრა სადავო ქონების დაბრუნების მოთხოვნით. სარჩელის შინაარსიდან გამომდინარე, მოცემულ შემთხვევაში, მიკუთვნებითი მოთხოვნის წარდგენა შესაძლებელი იყო, კერძოდ, მოსარჩელეს შეეძლო მოეთხოვა სადავო ქონების მისი განკარგვის სფეროში დაბრუნება და პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენა. ასეთი სარჩელი მოსარჩელეს არ აღუძრავს. აქედან გამომდინარე საკასაციო სასამართლომ სარჩელი განუხილველად დატოვა.

გოჩა ოყრეშიძე

► 10 - 6/2021

ნეგატორულ მოთხოვნაში ხელშემშლელი მოქმედებების კონკრეტულად განერის ვალდებულება

მესაკუთრის მიერ ხელშემშლის აკრძალვის მოთხოვნისას იგი ვალდებულია კონკრეტულად მიუთითოს, თუ რაში გამოიხატება მოპასუხის მხრიდან საკუთრებით სარგებლობის ხელშემშლელი მოქმედებები. (ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

სკ-ის 170-ე და 172-ე მუხლები

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 30 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-1207-2018

I. ფაქტობრივი გარემოებები

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობამ სარჩელი აღძრა ფიზიკური პირისა და კომპანიის წინააღმდეგ და მოითხოვა ქ. თბილისში მდებარე კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლზე №6/09/12/270 მშენებლობის ნებართვის შესაბამისად განსახორციელებელ გამაგრებით სამუშაოებზე ხელისშემშლელი მოქმედებების აკრძალვა და ამხანაგობის წევრების სასარგებლოდ მორალური ზიანის კომპენსირებისათვის 3,000 ლარის დაკისრება. მოსარჩელეთა განმარტებით მათ საკუთრებაში არსებული ქონება არის კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლი, რომელიც საჭიროებს გამაგრებას. თანამესაკუთრებმა მოამზადეს პროექტი, რაც დაამტკიცა კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთა დაცვის სამმართველომ და 25/08/2014 წელს გასცა მშენებლობის ნებართვა. ამასთან, გამაგრებითი სამუშაოებისათვის საჭირო დაფინანსება გამოყო ქ. თბილისის მთაწმინდის რაიონის გამგეობამ. თუმცა, მშენებლობის განხორციელებას ეწინააღმდეგება მეზობლად მდებარე მიწის ნაკვეთის მესაკუთრე.

მოპასუხეებმა მოთხოვნა არ ცნეს და მიუთითეს, რომ არსებობდა ამხანაგობის წევრთა მხ-